

УДК 004.9:378.1

DEVELOPMENT OF THE DIGITAL COMPETENCE OF A TEACHER IN AN INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION AS A CONDITION FOR ENSURING A COMPETITIVE SPECIALIST IN THE MODERN LABOR MARKET

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО ФАХІВЦЯ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Kramska Z. /Крамська З.М.*doctor of philosophy /доктор філософії***Khomenko L./Хоменко Л,***Ph.D. ped. Sciences, associate professor**/канд. пед. наук, доцент**Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College Of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж**ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. Обґрунтовано поняття «цифрова компетентність», яке розглядаємо як якість педагога, яка означає здатність та вміння систематичного, логічного та системного використання інформаційно-комунікаційних технологій, вказує на його сучасність, мобільність та конкурентоздатність.

Ключові слова: цифрова компетентність, педагог.

Вступ.

У сучасних умовах стрімкого розвитку інформатизації суспільства особливої актуальності набуває впровадження цифрових технологій у систему освіти, що передбачає нові вимоги до освітнього процесу та його учасників. Вагомого значення, у цьому контексті, набуває розвиток цифрової компетентності педагога як необхідної умови забезпечення конкурентоздатного фахівця на сучасному ринку праці. Таким чином, постає питання дослідження форм і методів розвитку цифрової компетентності викладача для успішної освітньої діяльності.

Аналіз науково-педагогічних праць вказує на широке коло досліджень з даної проблематики. Питання розвитку цифрової компетентності у закладах освіти розглядають у своїх розвідках Н. Бахмат, В. Биков, Л. Карташова, Н. Морзе, І. Пліш та ін. Формування цифрових компетенцій у майбутніх педагогів вивчають Н. Арістова, О. Браславська, О. Жукова, Н. Кабусь, О. Наливайко, Л. Озерна, А. Прокопенко, С. Хатунцева та ін. Цифрову компетентність викладачів закладів вищої освіти як складника професійного зростання представлено у роботах В. Гончарук, Н. Діри, Г. Сльникової, З. Рябової, А. Самко, В. Ульянової, О. Фонарюк, Л. Чередник та ін.

Основний текст.

Поява ІКТ в освітньому просторі призвела до розвитку цифрової грамотності викладачів, що є одним з педагогічних завдань, які необхідно вирішити. Після цифрової трансформації освіти та навчання викладачі стикаються з новими проблемами при використанні нових технологій та

адаптації до них для задоволення нових вимог, і їм потрібний все ширший та складніший набір навичок, ніж раніше [1].

Цифрові компетентності – це базова річ, без якої неможливо уявити ефективну роботу сучасного викладача. В умовах війни в Україні, періодичних локдаунів і карантинів, цифрові технології дають змогу не зупиняти навчання, а продовжувати його в дистанційному або змішаному форматі. Тому, сьогодні цифрова грамотність для викладача стає пріоритетом.

Удосконалення структури підготовки, підвищення кваліфікації педагогів є пріоритетним завданням розвитку неперервної педагогічної освіти, спрямованої на впровадження академіологічних та аксіологічних засад у підготовці педагогічних кадрів. Цифрова компетентність не вимагає, щоб викладачі стали експертами, але вимагає, щоб вони володіли технічними та цифровими інструментами, які можуть розкрити їх більш широкий педагогічний потенціал.

В період кризи – COVID-19 та війни 2022 р, розв'язаної Росією проти України, значно зростає потреба в кваліфікованих кадрах. За допомогою цифрових технологій змішане навчання в останні роки впроваджується в освіту. Загальнодоступні цифрові пристрої та Інтернет зробили доступ до навчальних ресурсів, таких як системи управління навчанням, цифрові бібліотеки, цифрові медіа тощо, зручним та гнучким для викладачів та студентів [4, с. 199–200].

Вільне володіння сучасними інформаційними комп'ютерними технологіями забезпечує високий рівень професійної культури педагога закладу вищої освіти, дає можливість застосовувати їх для очного або дистанційного денного чи заочного навчального процесу та постійної роботи щодо підвищення рівня цифрової компетентності [2, с. 203].

У наукових розвідках вчених знаходимо визначення, що *компетентність* розглядають як:

– динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, які є результатом навчання у вищому навчальному закладі за відповідною освітньою програмою та підставою для присвоєння кваліфікації;

– набута в процесі навчання інтегрована здатність, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці;

– здатність фахівця використовувати цифрові медіа й інформаційно-комунікаційні технології, розуміти і критично оцінювати різні аспекти цифрових медіа та медіа контенту, а також уміти ефективно комунікувати в різноманітних контекстах (А. Самко) [3];

– якість педагога, яка означає здатність та вміння систематичного, логічного та системного використання інформаційно-комунікаційних технологій, вказує на його сучасність, мобільність та конкурентоздатність [4];

– набір знань, умінь, ставлень (включаючи здатності, стратегії, цінності та обізнаність), що необхідні для використання ІКТ та цифрових медіа з метою виконання завдань;

– вирішення проблем спілкування, управління інформацією, співробітництва, створення і поширення змісту, побудови знання ефективно,

результативно, відповідно, критично, творчо, самостійно, гнучко, етично, рефлексивно для роботи, відпочинку, спільної діяльності, навчання, задоволення споживчих потреб та забезпечення можливостей для реалізації прав (В. Биков);

– навички роботи в інформаційно-комунікаційному цифровому середовищі як провідна ознака цифрової грамотності, соціокультурна складова (нові артефакти, нові практики цифрової культури з відповідними ціннісними орієнтирами та особистісним досвідом) (Л. Гаврілова);

– складне динамічне цілісне інтегративне утворення особистості, яке є його багаторівневою професійно-особистісною характеристикою в сфері цифрових технологій і досвіду їхнього використання, що обумовлене, з одного боку, потребами та вимогами цифрового суспільства, а з іншого, появою цифрового освітнього простору, який змінює освітню взаємодію всіх її учасників, характеризується широким залученням мережі Інтернет, цифрових систем зберігання та первинної систематизації даних, а також автоматизованих цифрових аналітичних систем (на основі нейромереж та штучного інтелекту), що дозволяє ефективніше здійснювати професійну діяльність та водночас вимагає постійного професійного саморозвитку (Н. Арістова);

– складник професійної культури педагога, який ґрунтується на особистісних здібностях та набутих у процесі професійного становлення вмій і навичок, спрямованих на ефективну та якісну організацію освітнього процесу з вільним і грамотним застосуванням інноваційних комп'ютерних, мобільних та телекомунікаційних технологій для підготовки фахівців згідно з вимогами цифрового соціуму [2, с. 206].

Педагоги, на переконання дослідників, повинні бути здатними не тільки до передавання навчального матеріалу, а й уміти організувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти, розвивати їх самостійність та творчість через використання сучасних засобів – ІКТ. Саме тому постало питання неперервного підвищення їхнього рівня ЦКом – якості, сформованість якої дозволяє педагогу на високому професійному рівні використовувати ЕОР з метою пошуку, логічного відбору, систематизації, використання навчального матеріалу та організації результативного освітнього процесу.

Отже, *цифрова компетентність* розглядається як якість педагога, яка означає здатність та вміння систематичного, логічного та системного використання інформаційно-комунікаційних технологій, вказує на його сучасність, мобільність та конкурентоздатність.

Таким чином, використання сучасних засобів електронного зв'язку та інших ресурсів Інтернет у процесі розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців, й педагогів зокрема, забезпечує інтеграційне формування професійних, універсальних і цифрових навичок. Зазначене сприяє успішній життєдіяльності особистості, добробуту суспільства, і, як результат, конкурентоспроможності держави. Зокрема це може бути відповіддю на виклики, які постали перед людством.

Висновки.

У роботі ми розглядаємо поняття «цифрова компетентність» як якість педагога, яка означає здатність та вміння систематичного, логічного та системного використання інформаційно-комунікаційних технологій, вказує на його сучасність, мобільність та конкурентоздатність.

Література:

1. В умовах викликів сьогодення інформаційно-комунікаційні технології в освіті. 2022. Вип. 51. Т. 2. С. 199–203. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/51/part_2/41.pdf
2. Гончарук В., Гончарук В. Цифрова компетентність як складник професійної культури педагога. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип 41, Т. 1. С. 202–210. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16509/1/33.pdf>.
3. Карташова Л. А., Бахмат Н. В., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018, Т. 68. № 6. С. 193–205.
4. Фонарюк О. В., Ульянова В. С., Партико Н. В. Інформаційно-цифрова компетентність викладача як запорука успішного електронного навчання студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 52. Т. 2. С. 157–161.
5. Цифрова компетентність педагога. URL: <https://naurok.com.ua/cifrova-kompetentnist-pedagoga-408589.html>

Literature:

1. In the conditions of today's challenges, information and communication technologies in education. 2022. Issue 51. T. 2. S. 199–203. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/51/part_2/41.pdf
2. Honcharuk V., Honcharuk V. Digital competence as a component of a teacher's professional culture. Current issues of humanitarian sciences. 2021. Issue 41, Vol. 1. S. 202–210. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16509/1/33.pdf>.
3. Kartashova L. A., Bakhmat N. V., Plish I. B. Development of digital competence of the teacher in the informational and educational environment of the institution of general secondary education. Information technologies and teaching aids. 2018, T. 68. No. 6. P. 193–205.
4. Fonaryuk O. V., Ulyanova V. S., Partiko N. V. Information and digital competence of the teacher as a key to successful electronic learning of students. Innovative pedagogy. 2022. Vol. 52. Vol. 2. P. 157–161.
5. Digital competence of the teacher. URL: <https://naurok.com.ua/cifrova-kompetentnist-pedagoga-408589.html>

Annotation. The concept of "digital competence", which we consider as the quality of a teacher, which means the ability and skill of systematic, logical and systematic use of information and communication technologies, is substantiated, indicating its modernity, mobility and competitiveness.

Keywords: digital competence, teacher.